

1. Inleiding

Tijdens de uitvoering van de departementale takenanalyse, waarvan ik u de resultaten op Prinsjesdag heb aangeboden, is de rol en de positionering van de Koninklijke Marechaussee (KMar) diverse malen indringend besproken met de onafhankelijke visitatiecommissie onder leiding van mevrouw J.R.H. Maij-Weggen. De commissie adviseerde een 'position paper' op te stellen om de relatieve onbekendheid met de KMar weg te nemen. Bijgaand ontvangt u de 'position paper' KMar. Met deze paper beoog ik u nader te informeren over de taken, de aansturing en de positionering van de KMar.

2. Taken en organisatie Koninklijke Marechaussee (KMar)

De KMar is een politieorganisatie met militaire status, die verantwoordelijk is voor een breed takenpakket. De KMar is als onderdeel van de krijgsmacht belast met de drie hoofdtaken die in de Grondwet in algemene zin zijn opgedragen aan de krijgsmacht. Daarnaast staan in de Politiewet 1993 de specifieke taken van de KMar limitatief opgesomd. De Politiewet 1993 vormt bovendien de grondslag voor de samenwerking met en bijstand aan de politie. De (opsporings)bevoegdheden van de ambtenaren van de KMar zijn onder meer geregeld in het strafrecht en de vreemdelingenwet- en regelgeving.

Het takenpakket van de KMar bestaat uit zes zogenaamde taakvelden. Het taakveld Beveiliging betreft de beveiliging van aangewezen objecten (onder andere de paleizen van het Koninklijk Huis), personen (onder andere Nederlandse militaire en civiele autoriteiten die crisisgebieden bezoeken en hoge buitenlandse militairen die Nederland bezoeken), de burgerluchtvaart (beveiliging vliegtuigen en luchtvaartterreinen alsmede toezicht op de controle van passagiers en hun bagage) en waardetransporten van De Nederlandsche Bank. Ook vallen ceremoniële diensten onder dit taakveld.

Binnen het taakveld Handhaving Vreemdelingenwet wordt grensbewaking aan de Schengen buitengrenzen en mobiel toezicht vreemdelingen aan de Schengen binnengrenzen uitgevoerd. Daarnaast maken de ondersteuning in het kader van de asielprocedure en verwijderactiviteiten deel uit van dit taakveld.

Het taakveld Politietaken Defensie bestaat uit handhaving van de openbare orde op militaire terreinen, de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en de noodhulpfunctie ten behoeve van de krijgsmacht.

Het taakveld Politietaken burgerluchtvaartterreinen beslaat de handhaving van de openbare orde, de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en de noodhulpfunctie op de aangewezen nationale luchthavens.

De KMar verleent op diverse manieren bijstand en assistentie aan of werkt samen met de politie binnen het taakveld Assistentie, Samenwerking en Bijstand. De inzet kan bestaan uit het leveren van

capaciteit op het gebied van recherche (inclusief een aanhoudings- en ondersteuningseenheid en observatieteams), persoons- en objectbeveiliging en eenheden voor de inzet bij grootschalig en bijzonder politieoptreden. De KMar beschikt daarvoor over Mobiele Eenheden (ME) en Bijstandseenheden (BE), die ook hoger in het geweldsspectrum worden ingezet. De samenwerking met de politie in het kader van de reguliere taakuitvoering op basis van convenanten valt tevens binnen dit taakveld.

Het taakveld Civiele Vredes- en Internationale Taken betreft de uitvoering van politietaken in het kader van internationale crisisbeheersings-, vredes- en humanitaire operaties.

Het takenpakket van de KMar heeft zich ontwikkeld tot een veelzijdig en samenhangend geheel. De KMar speelt snel en flexibel in op zich wijzigende omstandigheden door, waar nodig na toestemming van de betreffende gezagsdragers, accenten te leggen binnen taakvelden of tussen taakvelden. De taken van de KMar zijn van groot belang voor de Nederlandse samenleving en zullen dit ook in de toekomst blijven.

In totaal zijn meer dan 6300 mannen en vrouwen, militairen en burgers, werkzaam bij de KMar. De operationele eenheden, de brigades, zijn ondergebracht in vijf districten. De districten Noord-Oost, Zuid en West zorgen voor een landelijke dekking. Het District Schiphol is verantwoordelijk voor alle voorkomende Marechaussee-taken die worden uitgevoerd op het terrein van de Luchthaven Schiphol. Het District Landelijke en Buitenlandse Eenheden (DLBE) ten slotte bestaat uit een aantal specialistische eenheden, waaronder de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB), de Centrale Justitiële Dienst (CJD), de Sectie Controleurs Opslag en Vervoer Gevaarlijke Stoffen (COVGS) en een aantal brigades in het buitenland (zoals op Curaçao en Aruba). Bovendien wordt binnen het DLBE thans de zogenaamde uitzendpool opgericht. Binnen de uitzendpool wordt het personeel ten behoeve van (politie)missies voorbereid door missiegerichte opleiding en training. Het Landelijk Opleidings- en Kenniscentrum KMar (LOKKMar) verzorgt de belangrijkste initiële en postinitiële opleidingen ten behoeve van de KMar.

De landelijke dekking en de grote flexibiliteit en mobiliteit van de KMar maken het mogelijk om het personeel, voor korte of lange tijd, snel dáár in te zetten waar dit nodig is. Daarbij sluit de KMar aan bij nationale, regionale of lokale gezagsstructuren.

3. Aansturing

De diversiteit aan taken, onder het gezag van meerdere bewindspersonen, stelt bijzondere eisen aan de aansturing van de KMar. De KMar is één van de vier operationele commando's binnen de Defensieorganisatie. De aansturing van de KMar wordt getypeerd door een scheiding tussen gezag en beheer. Het gezag over de KMar berust bij de minister die verantwoordelijk is voor het beleidsterrein waarbinnen de betreffende taak van de KMar valt. Zo valt de KMar bijvoorbeeld onder het gezag van de minister van Defensie wanneer zij als politiemonitor of –opleider deelneemt aan

internationale vredes- en crisisbeheersingsoperaties. De KMar voert een groot deel van haar taken (ongeveer 80%) uit onder civiel gezag. Het civiel gezag betreft in dit geval de minister van Justitie, de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Het beheer over de KMar berust bij de minister van Defensie, waarbij de secretaris-generaal fungeert als korpsbeheerder. De minister van Defensie is verantwoordelijk voor het beschikbaar hebben en houden van voldoende mensen en middelen, van de juiste kwaliteit, zodat de met het gezag overeengekomen doelen worden gerealiseerd. De aansturing en bijsturing door de gezagsdragers zijn geborgd binnen de Defensie- en KMar-processen. Wanneer bijvoorbeeld sprake is van taakintensiveringen kan dit immers gevolgen hebben voor de benodigde mensen en middelen. Afstemming tussen gezag en beheer vindt onder meer plaats in de Nationale Taakveldberaden en in de Bestuursraad KMar, waar op hoog ambtelijk niveau overleg wordt gevoerd tussen gezag, beheer en uitvoerder. Het overleg in deze beraden leidt tot afstemming tussen het gezag en beheer, hetgeen resulteert in duidelijke keuzes voor de inzet van de KMar.

4. Nationaal en internationaal werkveld

De KMar werkt zowel binnen als buiten Nederland. Het grootste deel van haar taken voert de KMar uit binnen Nederland. In het kader van de nationale veiligheid wordt door civiele autoriteiten steeds nadrukkelijker een beroep gedaan op, en samengewerkt met delen van de Nederlandse krijgsmacht. De KMar vervult in dit opzicht al jaren een belangrijke rol. Taken als grensbewaking, mobiel toezicht vreemdelingen, beveiliging en politiezorg dragen zowel preventief als repressief bij aan de nationale veiligheid. Tijdens recente acties tegen terrorisme en zware, georganiseerde criminaliteit heeft de KMar de politie met mensen en middelen ondersteund. Daarenboven is het van belang dat de centrale overheid, naast de afspraken die zij maakt met lokale autoriteiten, ook zelf operationele zwaartepunten kan leggen. Indien nodig kan zij daarvoor direct en snel over de KMar beschikken, die daarmee als strategische reserve functioneert. De KMar kan de politie bijstaan in situaties waar de mankracht van de politie ontoereikend is, waar sprake is van een hogere geweldsintensiteit of van maatschappij ontwrichtende situaties. Het centrale beheer en gezag over de KMar en haar specifieke deskundigheid, bewapening en uitrusting, maken haar bij uitstek geschikt als instrument in handen van de overheid in situaties waar de inzet van de politie onwenselijk of ontoereikend is.

Vanuit het taakveld Politietaken voor Defensie ondersteunt de KMar alle internationale crisisbeheersingsoperaties waarin Nederland participeert. Daarnaast groeit de internationale behoefte aan politiemissies en daarmee ook de vraag naar de inzet van de KMar voor civiele politiemissies. De verwachting is dat de behoefte aan marechaussees ten behoeve van deze missies de komende jaren zal stijgen naar enkele honderden personen. Naar het zich laat aanzien zal bovendien de gemiddelde duur van deze missies langer worden. De KMar is als enige korps in staat grote aantallen marechaussees gedurende langere tijd voor dergelijke missies in te zetten. Bovendien garanderen de

militaire status, de militaire vaardigheden en vorming en de militaire rechtspositie de geschiktheid en beschikbaarheid van de KMar voor dit soort missies.

Binnen de Europese Unie is de 'Civilian Headline Goal' overeengekomen om uitzendbare capaciteiten te ontwikkelen op gebieden als rechtspraak, orde en veiligheid. Dit heeft onder andere geleid tot de oprichting van een snel inzetbare 'European Gendarmerie Force' (EGF). De EGF, die in 2006 operationeel wordt gesteld, kan taken uitvoeren binnen het gehele spectrum aan politiemissies. Zij is echter bij uitstek geschikt om tijdens of direct na een militair optreden te worden ingezet voor de handhaving van de openbare orde en veiligheid in situaties waar lokale politie niet (voldoende) inzetbaar is. De KMar participeert samen met Franse, Italiaanse, Spaanse en Portugese gendarmerie-eenheden in de EGF. De EGF kan niet alleen worden aangeboden aan de EU, maar ook aan de VN, de OVSE en de NAVO.

Om de KMar voor te bereiden op de toenemende inzet in het buitenland wordt in 2006 de eerder genoemde uitzendpool operationeel gesteld. Militairen van de KMar maken gedurende enkele jaren van hun loopbaan deel uit van deze pool. Dit biedt diverse voordelen. Allereerst kan de uitzendlast beter worden verdeeld en kunnen de uit te zenden marechaussees beter worden voorbereid op deze specifieke inzet door een uitgebreide missiegerichte opleiding. Daarnaast schept het de mogelijkheid om snel een bepaald volume aan goed getrainde en breed inzetbare marechaussees uit te zenden. Vanuit de uitzendpool kan de KMar 150 VTE beschikbaar stellen voor internationale politiemissies. Ook een eventuele Nederlandse bijdrage aan de EGF wordt vanuit deze uitzendpool geleverd. De verwachte stijging van de inzet van marechaussees voor buitenlandse missies maakt de uitzendpool des te belangrijker. Om te zorgen dat de vulling van de uitzendpool zowel kwalitatief als kwantitatief gewaarborgd blijft en om het voortzettingsvermogen te garanderen, dienen *alle* marechaussees in beginsel beschikbaar en geschikt te zijn voor deze taken. Dit wordt gewaarborgd door het op structurele wijze onderhouden van de militaire basisvaardigheden van alle marechaussees. Daardoor kan de uitzendpool snel worden aangevuld en, indien nodig, uitgebreid.

Het juist in moeilijke omstandigheden zelfstandig kunnen uitvoeren van politietaken typeert het eigen karakter van de KMar. Om deze moeilijke en specifieke politietaken op een goede wijze uit te kunnen voeren, zijn militaire vaardigheden vereist, naast begrip en affiniteit met het militaire bedrijf en de militaire cultuur. Als militaire politieorganisatie is de KMar bij uitstek in staat onder gezag van het Openbaar Ministerie rechercheonderzoeken met een militair karakter of onderzoeken op basis van het Wetboek van Militair Strafrecht uit te voeren. Het is van belang daarbij te beseffen dat, in vergelijking met de civiele samenleving, bepaalde militaire en commune strafbare feiten een grote impact hebben op het functioneren van de krijgsmacht (bijvoorbeeld drugsgebruik en -handel). Het is dan ook voor het functioneren van de krijgsmacht van het allergrootste belang dat de kwaliteit van de militaire politiezorg van hoge kwaliteit is en blijft.

5. Identiteit en positionering KMar

De KMar heeft een eigen positie en vervult een eigen rol in het Nederlandse politie- en veiligheidsbestel, in nauwe samenwerking met andere organisaties, zoals het KLPD. Deze positie is enerzijds gebaseerd op het geheel aan de taken dat de KMar uitvoert en anderzijds op de wijze waarop zij deze taken uitvoert. Zoals gezegd is de KMar een politieorganisatie met een militaire status. De daarmee gepaard gaande centrale aansturing en de korte bevelslijnen maken een snelle en flexibele inzet binnen Nederland, de andere landen van het Koninkrijk en in het buitenland mogelijk. De militaire rechtspositie van het personeel, maar zeker ook hun militaire opleiding en vorming, dragen hier aan bij. Tijdens deze opleiding leert een marechaussee een aantal militaire basisvaardigheden zoals werken onder primitieve omstandigheden, overleven op het gevechtsveld, schieten met diverse (vuur)wapens, optreden onder nucleaire, biologische of chemische dreiging en het omgaan met explosieven. Bovendien leert een marechaussee op te treden in groeps- en eenheidsverband op basis van militaire bevelsvoerings- en commandovoeringsprincipes. Risicovolle taken, met name in het kader van internationale crisisbeheersingsoperaties, kunnen niet zonder militaire opleiding en vorming worden vervuld. Ook bij de uitvoering van haar nationale taken profiteert de KMar direct en indirect van de militaire vaardigheden van haar personeel. Het in groepsverband kunnen optreden onder snel wisselende omstandigheden is daarvan een voorbeeld. De KMar vindt bovendien als politieorganisatie met een militaire status zowel strategisch als operationeel op eenvoudige wijze aansluiting bij zusterkorpsen met een vergelijkbare gendarmerie-status, zoals bijvoorbeeld bij de EGF, maar ook in andere samenwerkingsverbanden.

In algemene zin geldt dat de KMar een hoge discipline en loyaliteit kent, met als gevolg een hoge betrouwbaarheid, ook onder moeilijke omstandigheden. Mede daarom is de KMar de strategische reserve van de centrale overheid. Zij kan snel worden ingezet en aangestuurd. Het grootste deel van het KMar-personeel is opgeleid als generalist, waardoor zonder kwalitatieve concessies, snel zwaartepunten kunnen worden gelegd binnen, maar ook tussen taakvelden. Zowel qua mensen als qua middelen wordt de KMar zelfstandig en in bijstand aan anderen effectief ingezet in nagenoeg het gehele geweldsspectrum. Daardoor vervult de organisatie tevens een brugfunctie tussen het niveau waarop de politie zich gebruikelijk begeeft en het hogere niveau van het geweldsspectrum waar de krijgsmacht voor kan worden ingezet.

6. Tot slot

De veiligheidsproblemen in nationale en internationale context vragen steeds vaker om een combinatie van politiedeskundigheid en militaire opleiding en vorming. Hierdoor is de afgelopen jaren de vraag naar de inzet van de KMar toegenomen. Deze behoefte zal naar verwachting ook de komende jaren blijven toenemen. De KMar is zowel nationaal als internationaal, mede dankzij haar - met de militaire status gepaard gaande - centrale aansturing en korte bevelslijnen, in staat snel en flexibel te reageren op deze vraag. De mogelijkheid om daadwerkelijk aan de maatschappelijke en politieke behoefte te voldoen, maakt de KMar in haar huidige opzet en positionering tot een waardevol

instrument in handen van de centrale overheid voor het vergroten van de veiligheid binnen Nederland en de andere landen van het Koninkrijk, maar ook daarbuiten. De Koninklijke Marechaussee is een kerninstituut van dit land dat door haar bijzondere positie de strategische reserve vormt, die Nederland heeft om in te grijpen als het nodig is.